

Карпова М.І.
студентка ФММ НТУУ «КПІ»
Заборовець О.П.
ст. викладач НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМА ОПОДАТКУВАННЯ У РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті висвітлено особливості розвитку і проблеми оподаткування в Україні, визначено місце проблеми оподаткування в розвитку підприємництва, місце і стан податкової системи України порівняно з країнами ЄС, обґрунтована необхідність кардинального реформування сучасної податкової системи,

Ключові слова: оподаткування, податкова система, податок, збори, платежі, законодавство, тіньова економіка, гармонізація.

Вступ. Система оподаткування – це продукт діяльності держави. Кожна держава формує свою систему оподаткування з урахуванням досвіду інших країн, власних національних особливостей, стану економіки, розвитку ринкових відносин, необхідності вирішення конкретних економічних і соціальних завдань [1].

З прийняттям Податкового кодексу перелік податків та обов'язкових платежів скоротився, але це істотно не змінило стану підприємців – вони й досі повинні віддавати близько 50% свого прибутку на відрахування до бюджету. Як наслідок, велика кількість підприємців ухиляється від оподаткування, що створює тіньову економіку і негативно впливає на економіку в цілому. Держава ніяким чином не поліпшує податковий тягар і не спрощує умови для підприємництва [2].

За таких умов, розгляд теми проблеми оподаткування у розвитку підприємництва України набуває особливої актуальності.

Постановка задачі: Аналіз діючої податкової системи України, огляд стану та досвіду податкових систем країн Європейської співдружності. Обґрунтування підходів до формування національної податкової системи та її впровадження з огляду на інтеграцію України в Європейську співдружність.

Побудова ефективної податкової системи повинна здійснюватись шляхом вивчення, аналізу і творчого осмислення як існуючої в Україні законодавчої бази, так і накопиченого у світі досвіду в сфері оподаткування.

Результати дослідження: Податковий кодекс, на сьогодні, налічує такі податки та обов'язкові платежі:

– загальнодержавні податки та збори: податок на прибуток підприємств; податок на доходи фізичних осіб; податок на додану вартість; акцизний податок; збір за першу реєстрацію транспортного засобу; екологічний податок; рентна плата за транспортування нафти і нафтопродуктів магістральними нафтопроводами танафтопродуктопроводами, транзитне

транспортування трубопроводами природного газу та аміаку територією України; рентна плата за нафту, природний газ і газовий конденсат, що видобуваються в Україні; плата за користування надрами; плата за землю; збір за користування радіочастотним ресурсом України; збір за спеціальне використання води; збір за спеціальне використання лісових ресурсів; фіксований сільськогосподарський податок; збір на розвиток виноградарства, садівництва і хмелярства; мито; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну та теплову енергію, крім електроенергії, виробленої кваліфікованими когенераційними установками; збір у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на природний газ для споживачів усіх форм власності;

– місцеві податки: податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки; єдиний податок;

– місцеві збори: збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності; збір за місця для паркування транспортних засобів; туристичний збір. [1]

Соціальні дослідження стверджують, що 90% підприємців вважають проблему оподаткування головною з причин, що гальмує не лише розвиток підприємництва, а обсяги виробництва в країні. Податкова система України має надто багато різноманітних видів податків, зборів з досить великими ставками оподаткування в порівнянні з деякими іншими країнами Європи [3].

Як вказано у рейтингу «Paying Taxes 2010» Світового банку – Україна має найобтяжливішу систему оподаткування в світі. Українським підприємцям доводиться платити 147 податків і зборів і витратити на це більш ніж 736 годин. У рейтингу Україна займає 181 місце з 183 (гірше справи тільки у Венесуелі і Білорусі)

Експерти Міжнародної фінансової корпорації у своєму дослідженні «The Costs of Tax Compliance in Ukraine» повідомляють, що на адміністрування податків український бізнес щорічно витрачає більше 4 млрд. гривень. Так, у період з 2007 по 2009 роки приватний бізнес, окрім сплати безпосередньо податків та зборів, передбачених законодавством, витратив ще як мінімум 7,8 млрд. гривень на заходи, пов'язані з їх адмініструванням, що складає приблизно 1% ВВП України за 2007 рік.

Дисбаланси податкової системи України створюють нерівномірні податкові навантаження та, як результат, призводять до збільшення тіньового сектору економіки, ухиленню від оподаткування, зменшенню податкових надходжень.

Тіньова економіка (англ. Black economy, Ghost economy, Shadow economy) – фактично не контрольоване суспільством виробництво, розподіл, обмін і споживання товарно-матеріальних цінностей, тобто такі соціально-економічні взаємини між окремими громадянами, соціальними групами щодо використання діючих форм власності в корисливих особистих і групових інтересах, які приховуються від органів державного управління і самоврядування, громадськості [4].

Рівень тіньової економіки України в 2008р. досяг 31,1% від ВВП. Рівень тіньового сектору економіки України за підсумками II кварталу 2009 року становив вже не 31,1%, а 36% від офіційного ВВП. За попередніми оцінками, державний бюджет України, в результаті збільшення тіньового сектору, у 2009 році недоотримав майже 100 млрд. грн.

Але також слід зазначити, що тіньова економіка з різними назвами є загальносвітовим, глобальним явищем, певною мірою характерним для всіх країн. У загальносвітовому масштабі її частка становить 5-10% ВВП, в африканських і південноамериканських державах – 25-30%, Росії – 41,6%. Казахстані – 34,3%, Греції – 29%, Італії (27,8%), Іспанія (23,6%) та Бельгія (23,4%), Білорусії – 19,3%, потім – Ірландія, Канада, Франція та Німеччина (14,9-16,3%). Найнижчі показники мають Австрія (9,1%), США (8,9%) та Швейцарія (8%).

Але у розвинутих країнах, наприклад, ЄС існує така податкова політика, яка являє собою систему заходів, що проводяться інститутами та органами ЄС, з метою гармонізації податкового законодавства держав ЄС, що направлена на усунення податкових бар'єрів на внутрішньому ринку Європейського співтовариства, на реалізацію свобод руху товарів, осіб, послуг і капіталів, на створення нових принципів і механізмів усунення подвійного оподаткування, на забезпечення боротьби з податковими правопорушеннями і т.д. У Договорі про Європейське співтовариство податкова політика ЄС в окремий вид не виділена, але є найважливішим напрямком як внутрішньої, так і зовнішньої політики Європейського співтовариства.

На сьогодні структура оподаткування в країнах ЄС характеризується значним ступенем уніфікації: податкові системи всіх країн ЄС застосовують такі види податків, як податок на прибуток, прибутковий податок на доходи фізичних осіб, ПДВ, соціальні податки [2].

Порядок розрахунку і сплати податків, податкові пільги, система контролю за платниками податків з боку податкових органів, також певною мірою є ідентичними.

Зокрема, в країнах ЄС податок на прибуток юридичних осіб обчислюється за календарний рік або відповідний фінансовий рік, встановлений в засновницьких документах компанії (у випадку якщо фінансовий рік відрізняється від календарного). Об'єктом оподаткування в більшості країн ЄС є прибуток, одержаний компанією від діяльності у всьому світі. Загальним моментом у порядку стягування податку на прибуток в країнах ЄС є також наявність інвестиційних пільг по податку на прибуток.

В той же час податкові системи країн ЄС мають свої особливості, що пов'язані з пріоритетами національної економічної політики, бюджетними взаємовідносинами між різними рівнями влади або іншими чинниками. Наприклад, податковим законодавством Франції передбачається стягування податку на прибуток за територіальним принципом, який припускає оподаткування прибутку, одержаного виключно від діяльності у відповідній

країні. Іншим прикладом специфічності податкової системи країни ЄС є податкове законодавство Данії, яке не передбачає можливості використання платниками податків будь-яких пільг по податку на прибуток у вигляді податкових вирахувань або звільнень.

В Австрії муніципальний податок на заробітну плату стягується по ставці 3% із загального фонду оплати праці. Крім цього податковим законодавством Австрії передбачається сплата внесків до Фонду розподілу сімейного навантаження у розмірі 4,5% від загального фонду оплати праці. У Швеції податок на заробітну плату носить цільовий характер і призначений для соціального забезпечення немолодих працівників. Ставка даного податку складає 24,26% від загальної суми заробітної плати, що виплачується працівникам, вік яких перевищує 65 років.

Гармонізація оподаткування на рівні Європейського Союзу значній мірі співпадає з напрямком податкових реформ, здійснюваних в країнах ЄС. Останніми роками більшість країн ЄС провели реформи, направлені на зменшення рівня прямого оподаткування компаній.

Одним з основних чинників, що значною мірою впливає на напрямок реформ в оподаткуванні постсоціалістичних країн (на даний момент нові країни ЄС) є податкова конкуренція, спрямована на створення найсприятливіших умов для залучення прямих іноземних інвестицій. Наслідком цієї конкуренції стало зниження ставок податку на прибуток в Польщі з 34 до 19%, в Чехії з 35 до 26%, в Латвії - з 25 до 15%, в Литві з 29 до 15%, а також запровадження в Литві, Латвії та Естонії пропорційного податку з доходів громадян відповідно за ставками 33, 25 і 24%. Однак, дана податкова конкуренція викликає невдоволення в «бувалих» країнах ЄС, проявом якого стали пропозиції щодо посилення гармонізації податку на прибуток, у тому числі запровадження єдиної мінімальної ставки цього податку, обов'язкової для всіх країн ЄС. Подальше загострення податкової конкуренції може дати поштовх для активізації обговорення та застосування рішучих дій, оскільки така конкуренція - це «гонка на виснаження», від якої в кінцевому підсумку можуть постраждати уряди всіх країн, оскільки державні доходи зменшаться.

Отже, можна зробити висновок, що європейський бізнес є дуже зацікавлений у формуванні єдиного підходу до проблем оподаткування в рамках ЄС. Необхідність обчислення і сплати податків відповідно до різних вимог країн ЄС, існування специфічних і часто не пов'язаних одне з одним податкових формальностей призводять до збільшення витрат і не дають європейському бізнесу повною мірою використовувати переваги, що надаються наявністю спільного ринку і єдиної валюти. Більш того, окремі відмінності в податкових системах країн ЄС приводять до можливості міжнародного подвійного оподаткування доходів європейських корпорацій, що негативно позначається на розвитку обороту товарів, послуг і інвестицій в ЄС.

Висновки. Протягом травня місяця науково-дослідницьким інститутом фінансового права поточного року проводився моніторинг змін у нормативно-правовій базі з питань адаптації податкового законодавства до законодавства ЄС, проте ніяких змін у нормативно-правовій базі з цих питань не відбулося.

Для подолання перешкод, що значно гальмують формування і розвиток підприємництва в Україні, необхідно провести кардинальну реформу податкової системи з дотриманням принципів і механізмів запроваджених в країнах ЄС. Наближення України до Європейського Союзу надасть їй нові конкурентні можливості на міжнародному рівні, пропонуючи та розподіляючи свою продукцію на внутрішньому та зовнішньому ринках, що в свою чергу надасть потужного руху розвитку підприємництва країни.

Перелік посилань

1. Податковий кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2011, N 13-14, N 15-16, N 17, ст.112)
2. Варналій З.С. Мале підприємництво: основи теорії і практики. –4-те вид., стер. – К.: Т-во «Знання», КОО, 2008. – 302 с ' ISBN 978-966-620-266-9.
3. Дикань Н.В., Борисенко ЛІ.Д45 Менеджмент: Навч. посіб. – К.: Знання, 2008. – 389 с. – (Вища освіта ХХІ століття). ISBN 978-966-346-434-3
4. Бойчик І.М. Б77 Економіка підприємства. Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2002.– 480 с. ISBN 966-8074-29-07

Карпова М.И.

студентка ФММ НТУУ «КПІ»

Заборовец А.П.

ст..преподаватель НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМА НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ В РАЗВИТИИ ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В статье освещены особенности развития и проблемы налогообложения в Украине, определено место проблемы налогообложения в развитии предпринимательства, место и состояние налоговой системы Украины по сравнению со странами ЕС, обоснована необходимость кардинального реформирования современной налоговой системы.

Ключевые слова: налогообложения, налоговая система, налог, сборы, платежи, законодательство, теневая экономика, гармонизация.

Karpova M., Zaborovets A.

THE PROBLEM OF TAXATION IN BUSINESS DEVELOPMENT

This article highlights the characteristics and problems of taxation in Ukraine, a place defined by the problem of taxation in business development, location and condition of Ukraine's tax system compared with EU countries, justified the need for radical reform of the modern tax system.

Keywords: tax, tax system, taxes, fees, charges, legislation, the shadow economy, harmonization.

Кожемяченко О.О.

ст. викл. ФММ НТУУ «КПІ»

Бойко О.І.

студент ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ TQM МЕТОДА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В статті розглянуто проблеми впровадження TQM методу управління якістю на українських підприємствах. Доведена необхідність впровадження цього методу, проведена систематизація проблем, які необхідно вирішити для масового впровадження TQM методу на українських підприємствах.

Ключові слова: якість, управління якістю, TQM (Total quality management).

Вступ. Впровадження TQM (Total quality management) методу управління якістю є актуальним для розвитку українських підприємств. Світова практика доводить, що впровадження цього методу дає суттєві конкурентні переваги. Проте, впровадження системи TQM – це тривалий процес, з яким пов'язано безліч проблем, він вимагає значних зусиль для освоєння тонкощів, розробки відповідної системи поглядів та її реалізації.

Це питання розглядалось багатьма вченими-теоретиками та підприємцями, однак вони приділяли більшу увагу аналізу зарубіжних наукових теоретичних розробок і досягнутого досвіду. Проте мало дослідженими залишаються особливості впровадження методу TQM на українських підприємствах з урахуванням особливості вітчизняного підприємницького середовища [1–3].

Постановка задачі. Метою дослідження є виявленні основних негативних факторів, що впливають на адекватне сприйняття нової бізнес-філософії, їх аналізі, обґрунтуванні причин розвитку проблем українськими компаніями.

Результати дослідження. Серед низки труднощів процесу впровадження загального управління якістю в Україні можна виокремити:

1. Розстановка акцентів у розумінні якості.

На заході філософія якості послідовно пройшла етапи відбраковування, контролю якості, гарантії якості і прийняла форму загального управління якістю [4]. Основою просування в цьому напрямку був і залишається споживач. З розвитком ринку розпочалась війна за споживача, тобто компанії, якщо хотіли завоювати споживача, повинні були надати йому товар з як можна кращою якістю. Тому потрібно було шукати нові шляхи